

עין משפט
נר מצוה

נז:

הרואה מרקוליס. בתוספתת תנן במקום מרקוליס דהכא עבודת כוכבים וא"כ לאו דוקא מרקוליס אלא לפי שבמקומו של תנא היו עובדים לה ועמה אין אנו רגילים לזכך לפי שאנו רואים אותה בכל יום וכל הנך הרואים אמרו לעיל דהוי משלשים יום לשלשים יום: **הרואה מרקוליס**.

פירש ר"י לא ידענא אמאי נקט מרקוליס יותר משאר עבודת כוכבים. ונראה לי דא"ל לזכך רק במקום שזנוים עכו"ם או שהועמדה שם מחדש ולכן נקט מרקוליס שרוגמין זה אצנים בכל יום והוי כמגדל עכו"ם אצל לא על עכו"ם קצועה שם מקודס וצירושלמי יש נעקרה עכו"ם ממקום אחד ונתנה למקום אחר במקום שנתנה אומר צרון שנתן ארץ אפים לעוברי לזנוי ובמקום שנעקרה אומר צרון שעקר עכו"ם מן המקום הזה: הרואה

י'צפה לחכמה קינות ידאג מן הפורענות הרואה מגלת אסתר גם נעשה לו שלשה חכמים הם הרואה רבי בחלום י'צפה לחכמה ראב"ע י'צפה לעשירות רבי ישמעאל בן אלישע ידאג מן הפורענות שלשה תלמידי חכמים הם הרואה בן עזאי בחלום י'צפה לחסידות בן זומא י'צפה לחכמה אחר ידאג מן הפורענות כל מיני חיות יפות לחלום חוץ מן הפיל והקוף והקפוד והאמר מר הרואה י'פיל בחלום פלא נעשה לו לא קשיא הא דמסרג הא דלא מסרג כל מיני מתכת יפין לחלום חוץ ממר פסל וקרדום והני מילי דחזנהו בקתייהו כל מיני פירות יפין לחלום חוץ מפגי תמרה כל מיני ירקות יפין לחלום חוץ מראשי לפתות והאמר רב לא איעתרי עד דחזאי ראשי לפתות כי חזא בכנייהו חזא כל מיני צבעונין יפין לחלום חוץ מן התכלת י'כל מיני עופות יפין לחלום חוץ מן י'קריא וקפופא וקורפראי: [הגו"ף הגו"ף מעי"ן משיבי"ן ומרחיבי"ן סימן:] ג' נכנסין לגוף ואין הגוף נהנה מהן גודגדניות וכפניות ופגי תמרה שלשה אין נכנסין לגוף והגוף נהנה מהן אלו הן רחיצה וסיכה ותשמיש שלשה מעין העולם הבא אלו הן שבת שמש ותשמיש תשמיש דמאי אילימא תשמיש המטה הא מכחש כחיש אלא תשמיש נקבים שלשה משיבין דעתן של אדם אלו הן קול ומראה וריח שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים: [חמשה"ה וששה"ה ועשר"ה סימן:] חמשה אחד משישים אלו הן אש דבש ושבת ושינה וחלום אש אחד משישים לזיהנם דבש אחד משישים למן שבת אחד משישים לעולם הבא שינה אחד משישים למיתה חלום אחד משישים לנבואה ששה דברים סימן יפה לחולה אלו הן עטוש זיעה שלשול קרי ושינה וחלום עטוש דכתיב י'עטישויו תהל אור זיעה דכתיב י'בועת אפיך תאכל לחם שלשול דכתיב י'מהר צועה להפתח ולא ימות לשחת קרי דכתיב י'יראה זרע יאריך ימים שינה דכתיב י'שנתי אז ינוח לי חלום דכתיב י'ותחלימני והחיני י'ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתו רפואה אלו הן כרוב ותרדן וסיסין יבשין וקיבה והרת ויותרת הכבד וי"א אף דגים קטנים ולא י'עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומברין כל גופו של אדם עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה אלו הן האוכל בשר שור בשר שמן בשר צלי בשר צפרים וביצה צלויה ותגלחת ושחלים והחלב והגבינה והמרחץ וי"א אף אגוזים וי"א אף קשואים תנא דבי ר' ישמעאל י'למה נקרא שמן קשואים מפני שהן קשים לגוף כחרבות איני והכתיב י'ויאמר ה' לה שני גוים בבמך י'אל תקרי גוים אלא גי"ם וא"ר יהודה אמר רב אלו אנטונינוס י'ורבי שלא פסק משלחנם לא צנון ולא חזרת ולא קשואין לא בימות החמה ולא בימות הגשמים לא קשיא הא ברבכי הא בווטרי ת"ר מת בבית שלום בבית אכל ושתה בבית סימן יפה לבית נטל כלים מן הבית סימן רע לבית תרגמא רב פפא במסאנא וסנדלא כל דשקיל שכבא מעלי בר ממסאנא וסנדלא כל דהדיח שכבא מעלי בר מעפרא וחרדלא: מקום שנעקרה ממנו עבודת גלולים: תנו רבנן י'הרואה מרקוליס אומר ברוך שנתן אוך אפים לעוברי רצונו י'מקום שנעקרה ממנו עבודת כוכבים אומר ברוך שעקר עכו"ם מארצנו וכשם שנעקרה ממקום זה כן תעקר מכל מקומות ישראל והשב לב עובדיהם לעבדך ובח"ל אין צריך לומר והשב לב עובדיהם לעבדך מפני שרובה עובדי כוכבים י'רשב"א אומר אף בחוץ לארץ צריך לומר כן מפני שעתידיים להתגייר שנאמר י'או אהפוך אל עמים שפה ברורה דרש רב המנוא י'הרואה בכל הרשעה צריך לברך חמש ברכות ראה בכל אומר ברוך שהחריב בכל הרשעה ראה ביותו של נבוכדנצר אומר ברוך שהחריב ביותו של נבוכדנצר הרשע י'הראה גוב של אריות או כבשן האש אומר ברוך שעשה נסים וי' לאבותינו במקום הזה ראה מרקוליס אומר ברוך שנתן אוך אפים לעוברי רצונו י'ראה מקום שנוטלין ממנו עפר אומר ברוך אומר ועושה גזור ומקיים רבא כי הוה חזי חמרי דשקלי עפרא טריף להו ידא על גבייהו ואמר רהוטו צדיקי למעבד רעותא דמריובי מר בריה דרבינא כי הוה מטי לכבל הוה שקיל עפרא בסודריה ושדי לברא לקיים מה שנא' י'וטאטאתיה כמטאטא השמד אמר רב אשי אנא הא דרב המנוא לא שמיע לי אלא מודעתאי בריכתניהו לכולהו

הרואה פרק תשיעי ברכות

השנים. העומד ממעמו ונפל לו פסוק צפיו: **שיר השירים**. כולו יראת שמים וחבת המקום בלב כל ישראל: **רבי ישמעאל בן אלישע**. מהרוגי מלכות היה והפשיטו עור קרקפתו בחייו: **חוץ מן הפיל והקוף והקפוד**. שמשונין במראהיך. קפוד חיה שדומה לקוף ויש לה זנב ארוך ושמה מרטינ"א: **דמסרג**. אוקף על גביו. וי"א נתון באפסר: **חוץ ממר**. פשו"ר בלע"ז: **פסל**. דולני"ר: **דחזנוו** **צקטיהו**. שראויין למלאכתן לחזל ולהשחית: **פגי תמרה**. שלא בשלו כל זרען: **בננייהו**. במחזר אצל בתלוש סימן הוא למכות כדפשר ליה ו צר הדא לרצח קולפי בלעת: **תכלת**. ירוק הוא ומי שפניו ירוקים חולה הוא: **קריא**. יצנ"ץ: **קפופא**. זואיט"א בלע"ז ויש לה לסמות בלחי אדם לפיכך הן מנווים: **קורפרא**. טלפ"א: **גודגניווס**. צירתי"ש: **כפניווס**. מין תמרים רעים: **שמש**. חמה זורחת: **קול** של מיני זמר או קול ערב של אשה: **עעוש**. אשטרנוז"ר: **מהר צועה**. מי שנרץ להריק מעיו. הרקת כלי נקראת זעיה שנאמר (ירמיה מח) ושלחתי לו זעוים ולעויו וכליו יריקו: **במזאכ** כתיב: **ותחלימני והחיני**. בחזקיה כתיב: **סרדן**. בלז"ץ: **מי סיסין**. בשול פוליאול"ל: **והרם**. ודלנייר"א שהשליל בתוכה: **ותסר הכנז**. איציר"ש של בהמה: **ומצנין**. לשון צריאות: **ותגלחם**. חם מגלח: **ווטרי**. יפין: **מסאנא וסנדלא**. סימן יואלי חוץ הוא שמואלא אחרים מן הכית: **עפרא**. סימן הוא שרמו להם קצורה: **לז עונדיהם**. על פושעי ישראל מתפלל: **כבשן של אש**. מפיה שדוסק זה כבשנם של חגיגה מישאל ועוזיה:

מקום שנוטלין ממנו עפר. מקום יש בצבל שאין בהמה יוצאה משם חם אין נוטלים עליה עפר מעפר המקום והוא סימן השמד ומקוללותיה של צבל היא. וציקוד מהר"ר יצחק ראמי שנוטלים משם עפר לטיט לבניני המקום. וסוף סוף אותו מקום אין זו ישוב ולא זרע ולא נטיעה: **גזור ומקיים**. שגזר להשמדה וקיים: נתקלל

מסורת הש"ס

- ↑ [נעלי נה: וקל"ע], [אלדרי"ג פי"מ וע"ש], [צבאדרי"ג פי"מ הי"ג לוחא ובהו אחי שפלה נבאליס], [נעלי טו:], [ט] [ג"י הערוך קריא כוס וינשוף מרגוס קריא וקפופא:], [ו] [נעלי מד: ע"ג כט:], [ז] [נעלי ת.], [ח] [נע"ג יא. ונט:], [ט] [נבל הספרים ותקונים כתיב גיים וקריי גוים ומלוא להסביר:], [ו] [נע"י מ"ר ע"ג יא. ד"יה לזנון], [ז] [תוספתא פי"ו ה"ד:], [ז] [נעלי טו:], [ח] [נע"י יומא דז.],

גליון הש"ס

גב' בל מיני עופות. ע"י מדי דף קריב ע"א במו"ר קרא שרי להם גירפא אחרת כאן:

הגהות הגר"א

[א] גב' (שפ"י) לפס (לחמה) מח"מ: [ב] שם שפעה נוסס לחמוטני. ל"ל לזיקוס:

לעזי רש"י

מרטינ"א (מרטיני"א). נמניה. פשו"ר [פשוטי"ר]. מערב. דולני"ר. מועד. (מערב גזר). יבני"ן. סוג של יתשוף. צואטי"א. יתשוף. טלפ"א. חולד. ציתרי"ש [צירישי"ש]. דובדבנים. אשטרנוז"ר. [אששטרנוזרי"ג]. טיטוס. בלייז"ץ. סלק. פוליאול"ל [פוליוז"ל]. מנתה (מבח). וידלנייר"א [וידליוז"ר] [חם (של חיה). איציר"ש [איציר"ש]. כרעפת.

מוסף רש"י

וסיסין. תבשל של פוליאול (לעיל דף): חל: פוליאול יבש שורה נמים וסוסה (נ"ז טז). והרת. ולדור"א סולד טנר צו (לעיל טש): חל: לחמה של כחמה (נ"ז טש). ויותרת הכבד. טרפסל דכנדל שחקיין איציר"ש (לעיל טש וע"י טש). ושחלים. מין מכלל (נעיס ד). שני גורים (נ"ז) חל: סוף וקריין גוים (נ"ז יא) אנטונינוס ורבי. זה נא מעשו חיה כל מעיבד (טש).

ב א מיי פיי מהלטס צרכות הלכה ט סמג עשין כ טוש"ע אר"ח סי' רכז סעף א:

בא ב ג מיי שס טוש"ע שס סעף ב: **בב ד** טוש"ע שס סעף ג: **בג ה** מיי שס טוש"ע שס וסי' ריח סעף א: **בר ו** טוש"ע אר"ח סימן: רכז סעף ד:

❖❖❖

תורה אור השלם

1. עשיתוהו תהל אור ויעזיו כעקפ"י שחר:

2. בועת אפיך תאכל לז"ם עד שובך אל הזאמך י' מנחה לקחת כי עפר אותה ואל עפר תשוב: בראשית ב ט 3. מחר צעה להפתח ולא ימות לשחת ולא יחסר לחמך: ישעיהו נא די 4. וזי חפץ דכאז התלי אם תשים אָשֶׁם נָשְׁטוּ יִרְאֶה וְרַע יִאָּרֶץ יָמִים וְחֹפֶץ י' בידו יצלת: ישעיהו נג י 5. כי עתה שִׁכַּבְתִּי וְאִשְׁקֹט יִשְׁנָתִי אִין יָנוּחַ לִי: איוב ב יג 6. אֲדֹנָי עֲלִיָּהֶם יִחְיֶה וְלִכְלַל בָּרוּךְ חַי רַחוּם וְתַחֲלִימֵנִי וְתַחֲלִימֵנִי: ישעיהו לח טו 7. ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאַפִּים מִמְּעַדְךָ יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלֵּאִם יֵאָמֵן וְרַב יַעֲבֹד צַעֲדִי:

בראשית כה כג 8. בִּי אִין אֲדַפֵּךְ אֶל עַמִּים שִׁפְהָ בְּרוּךְ לִקְרֹא כָלֶם בְּשֵׁם ה' וְלַעֲבֹד שְׂבָם אֲחֵי: צפניה ב ט 9. וְשִׁמְחִיהָ לְמַרְשֵׁי דַפֵּךְ וְאֲגַמֵּךְ מִמֶּם וְטִאטִּאטִּיהָ בְּמִטְאָטֵא חֲשֹׁמֶךְ נָאִם ה' צִבְאוֹת:

רבינו תנאל

שלשה נכנסין לגוף ואין הגוף נהנה מהן גודגדניות. פי' גודגדניות הן הירקות. ובסוף פאה ירושלמי גודגדיות הירדקין, ולשון ישתעאל הן, והן עשב שואכלין הגמלים ולא יאכל אותם אדם אלא ע"י הדחק. וכפניות. הן דקלים ידעים שפירותיהן נאכלין כפניות ואינן מתקיימין להינמל המרים. [נששה דברים מרפאין את החולה וכי. עשרה דברים מחזירין את החולה לחוליו וכו'. ע"י כפי' ריח ע"ז כט, א]. [ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך. ד' גוים בבור אור, זה אנטונינוס ורבי, שלא פסק משולחנם לא חזרת ולא קישות. קשואים קטנים. ולא צנון.]

רב ניסים גאון

הרואה ר' עקיבא בחלומו י'צפה לחסידות. את כפרק כל ישראל י'ן להן חלק (דף ק) שנא' אספו לי חסידיו אלו ר' עקיבא וחבירו שמסרו נפשם לזביחתה על דברי תורה ואמרי' (שם) אמר רבה בר בר חנה שבקה ר' עקיבא לחסידותיה: הרואה ר' אלעזר בן עזריה י'צפה לחכמה לפי שנתמנה בישיבה וזאת בן י"ח שנה והיה הוא כבד חכם מאד כמו שאתה מוצא (תנינא דף טז) אמר ר' יהושע עליו אין דור יתום שר' אלעזר בן עזריה שריו בתורו וסמוך בשבתו (גיטין דף טו) ר' אלעזר בן עזריה קופה של בשים כלומר שהיה מאסף החכמות ומסדר אותם ושינוי (סוטה דף טט) משמת ראבי"ע בטלה עשרת החכמים ואע"פ שר"ע הגיע למעלה תורה גדולה

בחכמה שאפי' משה רבינו כשהראהו הקב"ה דורות העתידין כשראה את ר' עקיבא אמר לפני הקב"ה רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נוטח תורה ע"י כמפורש בפי' הקומץ את המנחה (מנחות ד' כט) מיהו לא התחיל ללמוד ולגרוס עד שהיה בן מ' שנה כמו שאמרו (בשלהי ספרי) ר' עקיבא למד תורה בן מ' שנה ושימש את ההכמים מ' שנה

שאלו טובה עתידה לבא בדורנו בתחלה לא היו מקבלין אותה אלא רבן שמעון ור' ישמעאל ועכשיו גלוי לפני מי שאמר והיה העולם שפורענות גדולה עתידה לבוא בדורנו ונסתלקו אלו מבניעותיו שנא' (שפי"ה ו) הצדיק אבד וגו' ובפ' עגלה ערופה דמס' סוטה (דף תח) ובפ' דיני ממונות דתחלת סנהדרין' (דף יא) אמרי' ת"ר משמתו